

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobkyně: **M. G.**, zast. Mgr. Tomášem Radoněm, advokátem, se sídlem Praha 1, Opletalova 23, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 28 Az 131/2004 - 23, ze dne 28. 2. 2005,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 28 Az 131/2004 - 23, ze dne 28. 2. 2005 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně (dále též stěžovatelka) v záhlaví uvedený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra č. j. OAM-6125/VL-20-K03-2003, ze dne 9. 8. 2004. Rozhodnutím správního orgánu nebyl stěžovatelce udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Současně žalovaný rozhodl, že se na stěžovatelku nevztahuje překážka vycestování podle ust. § 91 zákona o azylu.

Krajský soud se ztotožnil se závěry správního orgánu, že stěžovatelka v průběhu řízení neuvodila žádnou konkrétní skutečnost, která by mohla vést k závěru, že byla ve své vlasti pronásledována nebo měla odůvodněný strach z pronásledování z důvodů taxativně uvedených v ust. § 12 zákona o azylu. Se svými problémy (vyplývajícími z homosexuální

orientace) se ani v jednom případě neobrátila se žádostí o pomoc na policii, soud, státní či nevládní organizace, a to z důvodu, dle názoru soudu ničím nepodložené obavy z „bití homosexuálů na policii“. Jakékoli osobní problémy s vyjmenovanými orgány přitom vyloučila. V každé zemi, zejména s ohledem na existující předsudky, je pak podle krajského soudu akceptace odlišné sexuální orientace dlouhodobý proces a stejně je nutno pohlížet i na případ stěžovatelky, jejímž jediným problémem v zemi původu je právě přijetí její odlišné sexuální orientace okolím, včetně vlastní rodiny. Z toho ovšem podle soudu vyplývá, že problémy stěžovatelky v zemi původu nelze považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Krajský soud dále uzavřel, že v dané věci neshledal zákonný podklad pro udělení azylu podle ust. § 13 zákona o azylu, ani rozpor se zákonem v otázce rozhodnutí žalovaného podle ust. § 14 cit. zákona. Stěžovatelka nakonec netvrdila ani žádnou z okolností předvídaných ust. § 91 zákona o azylu a rovněž nevztažení překážky vycestování na stěžovatelku bylo tudíž v souladu se zákonem. Z uvedených důvodů krajský soud žalobu podle ust. § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) jako nedůvodnou zamítl.

Kasační stížností napadla stěžovatelka rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové z důvodů podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Předně má za to, že splňuje podmínky ust. § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť má zcela odůvodněný strach z pronásledování, tak, jak jej vymezuje ust. § 2 odst. 6 cit. zákona, ke kterému dochází z důvodu její příslušnosti k určité sociální skupině, tj. k homosexuálům. Je jistě nepravděpodobné, že by ve svých devatenácti letech opustila rodinu, domov a školu, kterou řádně studovala, a odjela do cizí, vzdálené země, kde nemá zázemí, pouze z důvodu osobního konfliktu. Povinností každé státní moci pak je, aby zajistila řádné dodržování právních předpisů a zajistila ochranu sociálních menšin před všemi druhy útoku a napadání. Státní orgány v Arménii naopak vědomě trpí, záměrně nedostatečně potlačují a současně se i podílejí na protizákonných zásazích do života a svobod homosexuálů, včetně psychického nátlaku proti této sociální skupině.

Stěžovatelka je dále přesvědčena, že správní orgán v jejím případě porušil ust. § 32 zákona č. 71/1967 S., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Stěžovatelka v azylovém řízení poukazovala na osobní zkušenosti svého známého K. A., který byl perzekuován v Arménii policií pro svou homosexuální orientaci a v rozhodné době pobýval v ČR. Výslech tohoto svědka, který se mohl relevantním způsobem vyjádřit k postoji státních orgánů vůči občanům s odlišnou sexuální orientací, však nebyl bez jakéhokoli odůvodnění proveden. Dle názoru stěžovatelky si pak byl žalovaný povinen pro své rozhodnutí obstarat rovněž zprávy o dodržování lidských práv osob s odlišnou orientací od nestátních institucí a nadací, a to i mezinárodních, které tuto problematiku podrobně sledují a zaznamenávají. Tuto svou povinnost žalovaný nesplnil.

Žalovaný jakož i krajský soud podle stěžovatelky nakonec nesprávně posoudily i otázku aplikace ust. § 91 odst. 1 písm. a) zákona o azylu, neboť citované ustanovení se na ni dle jejího názoru vztahuje.

Stěžovatelka proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Současně požádala, aby byl její kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 14. 7. 2005 popřel oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Odkázal přitom na správní spis, zejm. na vlastní podání

a výpovědi, které stěžovatelka učinila během správního řízení, a na vydané rozhodnutí. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

Ze správního spisu zjistil Nejvyšší správní soud tyto pro posouzení věci rozhodné skutečnosti: Žádost o udělení azylu podala stěžovatelka dne 20. 11. 2003. Zde uvedla, že Arménii opustila z důvodu své homosexuální orientace, neboť jí zde působí velké problémy a nikdo jí nemůže pomoci. Byla fyzicky napadena příbuznými své přítelkyně, kteří jí i následně nutili Arménii opustit. Na policii své napadení nehlásila, protože by jí kvůli její orientaci policie zatkla. Pohovor k žádosti byl proveden v Pobytovém středisku K. n. O. dne 22. 1. 2004 v jazyce arménském za přítomnosti tlumočnicka. Zde stěžovatelka nad rámec podané žádosti uvedla, že být homosexuál je v Arménii považováno za hanbu a být v této otázce odlišný je nepřijatelné. Problémy měla jak v rodině (absolutní nepochopení matky), tak ve společnosti, kdy zejména na vysoké škole byla terčem verbálních útoků ze strany spolužáků. Uznává, že v běžných životních situacích se její orientace dala identifikovat, a to jak z jednání, tak ze způsobu oblékání. To vše vzbuzovalo vůči ní značnou nepřízeň okolí. Dne 3. 7. 2003 byla fyzicky napadena několika muži. Zbili ji a vyhrožovali, že pokud nenechá svou přítelkyni na pokoji, zaplatí životem. Jeden se jí pokusil bodnout nožem do břicha, stačila však uhnout a rána jí zasáhla pouze do nohy. Později se dozvěděla, že šlo o příbuzné její přítelkyně. Na policii se neobrátila, neboť od kamarádů homosexuálů věděla, že by ji bili a ponižovali také zde. Lékařské ošetření nevyhledala, neboť by to oznámili na policii, a to nechtěla. Výše uvedení muži rovněž informovali o její homosexualitě rektora univerzity, kterou navštěvovala, čehož důsledkem bylo její nucené ukončení studia. Jiné problémy, než se svou orientací, se státními orgány, soudy či policií neměla. Do ČR přicestovala na pozvání svého kamaráda, rovněž homosexuála. Život v Arménii považuje za peklo, než by se tam vrátila, raději by umřela.

Ve správním spise jsou založeny následující dokumenty: část Zprávy MZV USA o dodržování lidských práv v Arménii za rok 2003, informace MZV ČR č.j. 110411/2003-LP, ze dne 24. 3. 2003 a úvodní strana základních informací o Arménii z infobanky ČTK.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v mezích uplatněných stížních bodů a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Stěžovatelka předně konstantně namítá porušení ust. § 32 odst. 1 správního řádu žalovaným, neboť tento podle ní nedostatečně zjistil skutkový stav věci. V zemi původu byla sice vystavena násilí „pouze“ ze strany soukromých osob, stejné nebezpečí jí ovšem hrozilo i ze strany státních orgánů v případě, že by se o její orientaci dozvěděly. Právě proto se se svými problémy na policii neobrátela. Orgány státní moci v Arménii podle ní protizákonně zásahy do života a svobod homosexuálů, včetně psychického nátlaku, vědomě trpí, záměrně nedostatečně potlačují a samy se na nich i podílejí.

Správní orgán v odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že stěžovatelka v průběhu azylového řízení neuviedla žádnou okolnost, která by dosvědčovala, že se státní orgány v Arménii na negativním jednání jejího okolí podílely, tolerovaly je či žadatelce nebyly schopny zajistit přiměřenou ochranu. Sama naopak uvedla, že potíže s okolím nijak ve vlasti neřešila. Dle výše uvedené informace MZV ČR již v Arménii neexistuje zákon, podle něhož by byla homosexualita trestná. Tuto informaci pak potvrzuje i zpráva MZV USA. Své rozhodnutí opřel žalovaný rovněž o rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 A 754/2000-28, ze dne 30. 10. 2001, podle kterého mimo jiné není pronásledováním *ani masový výskyt ústrků, slovních i fyzických útoků, či diskriminačních postupů vůči*

příslušníkům určité rasy, národnosti, náboženského vyznání, sociální skupiny nebo politického přesvědčení v určité zemi nebo její části za předpokladu, že tu nejde o součást státní politiky, že tedy nejde o jevy státní mocí buď přímo vyvolané, tajně podporované, státními orgány vědomě trpěné, či státní mocí záměrně nedostatečně potlačované. Jestliže orgány státní moci takové jevy cíleně potírají a čelí jim, nelze dle názoru Vrchního soudu v Praze mluvit o pronásledování ani tam, kde možnosti státních orgánů nejsou dostatečné a taková opatření nemají trvalý a stoprocentní efekt.

Krajský soud pak mimo jiné v odůvodnění napadeného rozsudku konstatoval, že stěžovatelka projevila *ničím nepodloženou obavu o „bití homosexuálů na policii“*. Dále soud odkázal na žalovaným dovolávané zrušení trestnosti homosexuality v Arménii a dodal, že *akceptace odlišné sexuální orientace je zejména s ohledem na existující předsudky dlouhodobý proces v každé zemi*. Dle názoru krajského soudu proto nelze problémy stěžovatelky považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu.

Právě naposledy uvedený závěr krajského soudu (jakož i žalovaného) považuje Nejvyšší správní soud za ne zcela prokázaný. Jak soud, tak správní orgán totiž tvrzení stěžovatelky o diskriminačním jednání vůči sexuálním menšinám ze strany policie, potažmo státních orgánů obecně, odmítly s poukazem na zrušení trestnosti homosexuality v Arménii v roce 2000. Zpráva o dodržování lidských práv v Arménii MZV USA přitom o postavení sexuálních menšin nijak blíže nepojednává a informace MZV ČR mimo jiné uvádějí, že *odlišně sexuálně orientované osoby se v Arménii nesdružují a svou orientací se nechlubí, protože by sklidily v nejlepším případě posměch, v nejhorším by byly vystaveny perzekucím. Podle neověřených informací údajně existují různé uzavřené kluby, o kterých ví pouze příslušníci této menšiny*. Vůči osobám této orientace je dle citovaných informací *cítit předpojatost, zvláště pak k ženám – lesbičkám*.

Dle informací Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky „Potřeby v oblasti mezinárodní ochrany ve vztahu k žadatelům o azyl a uprchlíkům z Arménie“ ze září 2003 (www.unhcr.cz/dokumenty/armenie_ochrana.doc) pak *není homosexualita v arménské společnosti přijímána a homosexuálové v zemi svou sexuální identitu skrývají. Kvůli sociálnímu tlaku a tradicím se homosexuálové stávají obětí diskriminace, obtěžování a špatného zacházení a úřady jim neposkytují efektivní ochranu. Podle stupně závažnosti a/nebo své frekvence se tyto činy mohou rovnat pronásledování. Podle obecného názoru pak bude mít dekriminlizace homosexuálních vztahů novým trestním zákoníkem jen malý dopad na způsob, jakým jsou homosexuálové společností vnímáni a na obecné zacházení s nimi*.

S ohledem na nepochybnou závažnost kriminálního, potažmo diskriminačního jednání, jemuž byla stěžovatelka v zemi původu vystavena (útok nožem, resp. tzv. „boxerem“; vyloučení z vysokoškolského studia), se ve světle uvedených informací jeví výše popsané závěry správního orgánu, jakož i krajského soudu, vylučující možné naplnění zákonného pojmu pronásledování pouze odkazem na zrušení trestnosti homosexuality, minimálně spornými. Za situace, kdy existují běžně dostupné objektivní informace o postavení homosexuální menšiny v Arménii, které výpovědi stěžovatelky o postoji státních orgánů vůči této menšině do značné míry potvrzují, není dle názoru Nejvyššího správního soudu možné tato tvrzení žadatelky o azyl odmítnout jako nepodložená jen proto, že sama se státními orgány žádné problémy neměla, resp. proto, že se na ně se svými problémy neobrátila.

Nejvyšší správní soud sice v zásadě souhlasí s tím, že každý by se měl v případě ohrožení svého života, resp. cítí-li se na svém životě ohrožen, primárně obracet o pomoc na státní orgány své vlasti, a teprve odmítnou-li mu tyto pomoc poskytnout, resp. nebudou-li toho schopny, požádat o ochranu formou azylu v jiné zemi. Dle názoru Nejvyššího správního soudu však nelze na tomto požadavku trvat bezvýhradně za každých okolností. Dle výše citovaných informací Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky neposkytují arménské úřady homosexuálům efektivní ochranu před diskriminací, obtěžováním a špatným zacházením, jemuž jsou zde vystaveni. Na základě stěžovatelkou uváděných informací pak vyvstává otázka, zda zůstávají státní orgány v tomto ohledu pouze pasivní, či zda se na těchto jednáních i aktivně podílejí. Prokázalo-li by se totiž tvrzení o násilných aktivitách arménských státních orgánů vůči homosexuálům jako pravdivé, vystavovala by se stěžovatelka ohlášením svých potíží na policii skutečně ještě většímu nebezpečí, než jaké jí již tak nepochybně hrozilo. Takové chování ovšem jistě nelze po žadateli o azyl spravedlivě požadovat.

Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že důvod kasační stížnosti podle ust. § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. byl v daném případě naplněn, neboť ve spise zjevně chybí důkazní materiál, který by byl k učinění správného skutkového závěru ohledně možného pronásledování stěžovatelky dostačující, a skutková podstata z níž správní orgán vycházel tak nemá oporu ve spise, zčásti pak listinné důkazy (informace MZV ČR) vedou potenciálně k jiným skutkovým závěrům, než jaké učinil rozhodující orgán, a lze tak dovést i rozpor skutkové podstaty, tak jak byla správním orgánem zjištěna, se spisem.

V případě, že by správní orgán v novém řízení dospěl k závěru, že pojem pronásledování ve smyslu ust. § 2 odst. 6 zákona o azylu je v případě stěžovatelky naplněn, bude třeba posoudit rovněž možnou aplikaci ust. § 12 písm. b) zákona o azylu, konkrétně existenci odůvodněného strachu z pronásledování z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině. V této souvislosti Nejvyšší správní soud upozorňuje na svá dřívější rozhodnutí, podle nichž je určitá sociální skupina ve smyslu § 12 zákona o azylu, skupinou osob, *kteřá se vyznačuje objektivně společnou charakteristikou nebo kterou společnost alespoň takto vnímá. Tato charakteristika má často povahu vrozeného, nezměnitelného rysu nebo je jinak zásadní pro lidskou identitu, svědomí nebo výkon lidských práv dotýčných osob. I pouhá příslušnost k určité sociální skupině může být postačujícím důvodem pro udělení azylu; rozhodující je pak existence odůvodněného strachu z pronásledování, jehož původcem jsou státní úřady, případně některé složky obyvatelstva, které nerespektují normy stanovené v zákonech dotýčné země, a úřady vědomě takové jednání tolerují, případně odmítají či jsou neschopné zajistit proti němu účinnou ochranu* (publikováno ve Sb. NSS pod č. 364/2004; podle rozsudku ze dne 19. 5. 2004, č.j. 5 Azs 63/2004-60). Za relevantní pak jistě je rozsudek zdejšího soudu ze dne 14. 1. 2004, č.j. 2 Azs 69/2003-48, podle kterého se sociální skupinou ve smyslu ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu, rozumí společenský útvar, *jenž je určitelný natolik přesně, aby byl vůbec způsobilý k pronásledování. Příslušnost k sociální skupině je totiž nutno vnímat jako možnost, na jejímž základě může ČR poskytnout ochranu i z jiných důvodů motivujících k pronásledování než z důvodu rasy, náboženství, národnosti či politického přesvědčení. Takovými důvody jsou typicky příslušnost k sexuálním menšinám, skupinám spojeným přesvědčením nenáboženské a nepolitické povahy a jiným skupinám, jevícím znak způsobilý k pronásledování, jenž nemusel být zákonodárci v době přijímání zákona o azylu vůbec znám.*

S ohledem na to, že Nejvyšší správní soud zjistil naplnění důvodu uvedeného v ust. § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., zrušil dle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. kasační stížnosti

napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.) V novém rozhodnutí rozhodne i o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Vzhledem k ust. § 78b odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb., podle něhož se cizinci, který předloží doklad o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku, udělí na žádost vízum za účelem strpění pobytu, nerozhodoval Nejvyšší správní soud samostatně o žádosti o přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 2. srpna 2006

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu